

ความผิดตามกฎหมายอาญาที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยไม่ต้องเจตนา* AN OFFENSE UNDER THE CRIMINAL LAW PROVIDED BY LAW WITHOUT INTENT

พระครูสุจิตร์รัตนกร (สังวาลย์ วฑฒจิตโต), โกเมศ ขวัญเมือง, ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ
Phrakhru Sujitrattanakorn (Sangwan Wadthacitto), Komes Kuanmuang,
Prasert Limprasert
มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: sathaphorn.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องเจตนาในการกระทำในกฎหมายอาญา 2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับเจตนาในความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องเจตนาในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มีโทษทางอาญา และ 3. เพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางที่เป็นมาตรการที่เหมาะสมเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องเจตนาเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาให้มีความชัดเจนแน่นอนยิ่งขึ้น ศึกษาวิจัยแบบเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาจากตัวบทกฎหมาย คำพิพากษาของศาลฎีกา ตำรา บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และรวบรวมแนวความคิด ข้อเสนอแนะของนักกฎหมายนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักการดังกล่าวที่ปรากฏอยู่ในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายรวมทั้งราชอาณาจักรไทย

ผลการวิจัยพบว่า ความผิดตามกฎหมายอาญาที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยไม่ต้องเจตนาซึ่งปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้ เกิดจากความจำเป็นในการนำเอามาตรการทางกฎหมายอาญามาใช้กับปัญหาของการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณชนโดยส่วนรวม โดยเริ่มแรกมีพื้นฐานมาจากความรับผิดเพื่อละเมิดในทางแพ่งเกี่ยวกับการระมัดระวังมิให้เกิดผลตามที่กฎหมายบัญญัติขึ้น ต่อมาหลักนี้ได้ขยายไปสู่ความผิดอื่นๆ ซึ่งได้เกิดขึ้นโดยเหตุผลทางเทคนิคในการรักษาความสงบในสังคม และในระยะแรกเริ่ม มีการตีความหลักความรับผิดนี้อย่างเคร่งครัดและก่อให้เกิดความรับผิดอย่างเด็ดขาดแก่ผู้ฝ่าฝืน ทำให้เกิดการโต้แย้งทางความคิดเกี่ยวกับหลักความรับผิดนี้ และต่อมาหลักความรับผิดนี้ได้ผ่อน

*Received October 11, 2023; Revised April 9, 2024; Accepted April 13, 2024

คล้ายลง และยอมรับถึงข้อต่อสู้ต่าง ๆ ในการแก้ตัวให้พ้นความรับผิดนี้ และมีการเปลี่ยนแปลงหลายประการที่เกิดขึ้นกับบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดนี้ในประการที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้น

คำสำคัญ: ความผิด; กฎหมายอาญา; เจตนา

Abstract

The objectives of this research article were as follows: 1. To study the concepts and theories about criminal liability that do not require intent in criminal law. 2. To study and analyse problems related to intent in criminal offences that do not require intent in various acts. That is criminally punishable, and 4. To study and recommend guidelines that are appropriate measures regarding unintended criminal acts as suggestions for amending the provisions of the Act that are criminally punishable to more clarity, conducted by documentary research by studying legal texts. Supreme Court judgments, textbooks, academic articles, theses, and electronic databases in both Thai and foreign languages. I collected ideas and suggestions from lawyers and analysed and compared them with the principles that appear in countries that use a legal code system, including the Kingdom of Thailand.

The research results found that an offence under criminal law is currently unintentionally established by law. It arises from the need to apply criminal law measures to the problem of actions that cause damage to the public. Initially, it was based on civil tort liability regarding taking precautions to prevent results as provided by law. Later, this principle was extended to other offences. This has occurred for technical reasons to maintain peace in society. In the initial stages, this principle of liability is interpreted strictly and creates strict liability for violators. This creates a debate about the concept of liability. Later, this principle of liability was relaxed, and the various struggles in excusing this liability were accepted. Several changes have been made to the provisions that define this liability more equitably.

Keywords: Mistake; Criminal Law; Intent

บทนำ

การจะพิจารณาว่าบุคคลใดต้องรับผิดชอบในทางอาญาสำหรับการกระทำของตนเองหรือไม่ต้องพิจารณาจาก “โครงสร้างความรับผิดชอบอาญา” ตามระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) ซึ่งมีสาระสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1. การกระทำครอบงำประกอบของความผิด 2. การกระทำนั้นผิดกฎหมาย 3. ผู้กระทำมีความชั่ว สาระสำคัญประการที่ 1 คือ “การกระทำครอบงำประกอบของความผิด” ประกอบด้วย องค์ประกอบภายนอกของตัวผู้กระทำผิดและองค์ประกอบภายในของตัวผู้กระทำผิด การพิจารณาองค์ประกอบภายนอกต้องพิจารณาถึงตัวผู้กระทำ การกระทำและกรรมของการกระทำ ส่วนการพิจารณาองค์ประกอบภายในต้องพิจารณาถึงสภาวะจิตใจของผู้กระทำ ความผิดว่าผู้กระทำมีความผิดมีเจตนาในการกระทำความผิดหรือไม่ หรือมีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบ (โกเมศ ขวัญเมือง, 2550) หลักความรับผิดชอบที่ไม่ต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำผิดนั้น เรียกว่า หลักความรับผิดชอบเด็ดขาด หรือ หลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ซึ่งมีรากฐานมาจากกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด โดยผู้กระทำผิดจะต้องรับผิดชอบจากการกระทำของตน เพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ

กฎหมายอาญาจึงนำหลักความรับผิดชอบเด็ดขาดของกฎหมายแพ่งมาใช้ และได้บัญญัติความรับผิดชอบเด็ดขาดที่มีโทษทางอาญาเอาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและในพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดี มาตรา 104 ได้บัญญัติข้อยกเว้นเอาไว้ดีกว่า “เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น” หมายความว่า เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีข้อความบัญญัติให้เห็นว่าต้องประมาทจึงจะเป็นความผิดหรือต้องเจตนาจึงจะเป็นความผิด (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551) ดังนั้น หากบทบัญญัติในมาตราใดต้องการเจตนาในการกระทำความผิด การพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นความผิดอาญาหรือไม่ก็ต้องพิจารณาองค์ประกอบภายในหรือเจตนาของผู้กระทำผิดด้วย

แนวความคิดเสรีนิยมรุ่นใหม่ซึ่งได้พัฒนาจนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เป็นเอกลักษณ์หนึ่งของกฎหมายอาญา มีสาระดังนี้ คือ 1. การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล 2. การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง (analogy) ลงโทษทางอาญาแก่บุคคล 3. กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน และ 4. กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง หลักความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาเป็น หลักความรับผิดชอบที่ยกเว้นจากหลักความรับผิดชอบทางอาญาโดยทั่วไป ซึ่งต้องการองค์ประกอบภายใน อันได้แก่ เจตนาหรือประมาทเป็นสำคัญ หลักความรับผิดชอบดังกล่าวมีปรากฏอยู่ในกฎหมายอาญาและกฎหมายที่มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของราชอาณาจักรไทยมาช้านานแล้ว แต่ก็มีได้มีความชัดเจนในการใช้หลักเกณฑ์เหล่านี้เป็นเพียงเนื้อหากว้าง ๆ (จิตติ ดิงศภัทย์, 2521)

ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยไม่ต้องการเจตนา ที่กำหนดว่าบุคคลจะต้องรับผิดโดยไม่มีเจตนาได้ จักต้องบัญญัติไว้ชัดแจ้ง แต่อย่างไรก็ดี ราชอาณาจักรไทยยังคงปรากฏปัญหาบางประการในเรื่องของขอบเขตการใช้หลักความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา และกรณีแห่งประเภทความผิดที่นำไปใช้บังคับ ปัญหาแห่งถ้อยคำที่ใช้บัญญัติกับการขัดต่อหลักนิติธรรมทางอาญาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และบางกรณีในเรื่องเล็กน้อยหรือเป็นปัญหาเกี่ยวกับการวางกฎ ระเบียบที่อาจใช้วิธีการทางทางด้านฝ่ายบริหาร การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานที่มีอำนาจลงโทษ หรือสั่งให้จัดการตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายเข้ามาแก้ไข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำในกฎหมายอาญา
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับเจตนาในความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มีโทษทางอาญา
3. เพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางที่เป็นมาตรการที่เหมาะสมเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เป็นการศึกษาวิจัยแบบเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาจากตัวบทกฎหมาย คำพิพากษาของศาลฎีกา ตำรา บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแนวความคิดเกี่ยวกับความผิดลหุโทษในกฎหมายอาญาทฤษฎีและความผิดลหุโทษที่ไม่ต้องการเจตนาในกฎหมายอาญาของราชอาณาจักรไทย อีกทั้งของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ด้วย ข้อเสนอแนะของนักกฎหมายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแบ่งแยกและจัดหมวดหมู่ฐานความผิดว่าบทบัญญัติมาตราใดบ้างในภาค 3 ลหุโทษ แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ต้องการเจตนาและไม่ต้องการเจตนาในการกระทำผิด รวมทั้งความเป็นมาของหลักดังกล่าวในกฎหมายสมัยแรกเริ่มของราชอาณาจักรไทย เพื่อที่จะศึกษาให้เข้าใจอย่างกระจ่างในปัญหาดังกล่าว วิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักการดังกล่าวที่ปรากฏอยู่ในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายรวมทั้งราชอาณาจักรไทยเพื่อหาข้อสรุปต่อไป

ผลการวิจัย

1. แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำในกฎหมายอาญา พบว่า ความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา (Criminal Strict Liability) หมายถึง หลักความรับผิดทางอาญาที่กำหนดให้บุคคลผู้กระทำการอันละเมิดต่อกฎหมายต้องรับผิดต่อผลอันเกิดจากการกระทำนั้น ทั้ง ๆ ที่ตนเองมิได้มีเจตนาที่จะกระทำการดังกล่าว (General, 1966) หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นความรับผิดที่เกิดขึ้นทั้ง ๆ ที่ผู้กระทำมิได้มีส่วนผิดในทางจิตใจเลย (Liability Without Fault) นั่นคือ สภาวะทางจิตใจ (Mental State) ของผู้ละเมิดต่อบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดดังกล่าว ขณะกระทำ ไม่อาจที่จะตำหนิ (Blame) ได้ ไม่ว่าจะเจตนาหรือประมาท ดังนั้น ข้อต่อสู้ที่ใช้ปฏิเสธความรับผิดทางอาญาโดยทั่วไป เช่น ความขาดเจตนา (Lack Of Intention) ความไม่รู้ข้อเท็จจริง หรือความสำคัญผิดก็ไม่อาจนำมาใช้แก้ตัวได้ทั้งสิ้น แต่ก็มีได้หมายความว่าข้อต่อสู้อื่นๆ ที่เหลือนั้นไม่อาจที่จะนำมาใช้ปฏิเสธความรับผิดได้ เช่น ความอ่อนอายุ (จิตติ ดิงศภัทย์, 2521) (Infancy) หรือการกระทำด้วยความจำเป็นเพราะตกอยู่ภายใต้การบังคับอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (Infancy) (William, 1961) และความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนามีหลักเกณฑ์พื้นฐานโดยทั่ว ๆ ไปดังนี้

1.1 เป็นหลักความรับผิดที่มีพื้นฐานมาจากหลักความรับผิดเพื่อละเมิดในทางแพ่ง อันเป็นที่มาแรกเริ่มสุดของหลักความรับผิดนี้ในปัจจุบัน โดยปรากฏในรูปของการละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะ (Public Tort) เช่น ความเสียหายที่เกิดจากการประกอบกิจการในลักษณะที่เสี่ยง (Risk) ที่จะก่อให้เกิดอันตรายแก่สาธารณะ ซึ่งจะก่อให้เกิดความรับผิดแก่ผู้ประกอบกิจการแม้ว่าจะไม่มีเจตนาที่จะกระทำการเช่นนั้น เป็นเจ้าของโรงงานจึงต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่โรงงานของตนได้ก่อให้เกิดสภาพน่าเสียแก่สภาวะแวดล้อม หรือก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่สาธารณะ เป็นต้น

1.2 ต้องรับผิดโดยเด็ดขาดแม้ไม่มีเจตนาก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น และได้ใช้ความระมัดระวังอันเป็นปกติวิสัยและไม่ประมาทในกิจการนั้นก็ตาม อันนี้เป็นหลักที่กล่าวได้ว่าต่อเนื่องมาจากที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง คือ เป็นการนำหลักเรื่องประมาทแล้วก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่สาธารณะ แต่เป็นประมาทในลักษณะที่ไม่อาจตำหนิ (Flame) สภาวะแห่งจิตใจผู้กระทำได้ เพราะว่าได้ใช้ความระมัดระวังตามปกติวิสัยของวิญญูชนโดยทั่วไปแล้ว แต่กฎหมายก็ยังกำหนดให้มีความรับผิดโดยเด็ดขาดและกำหนดมาตรฐานของความระมัดระวังไว้สูงกว่าการกระทำโดยประมาทแบบทั่วไป นั่นคือ ผู้กระทำจะต้องใช้ความระมัดระวังในระดับที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น จึงจะแก้ตัวให้พ้นความรับผิดในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นแก่สาธารณะได้ ดังนั้น จึงเป็นการชอบที่จะป้องกันโดยกำหนด

มาตรฐานความระมัดระวังไว้สูงสุดเสียก่อนดีกว่าที่จะปล่อยให้สาธารณชนต้องอยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นโดยไม่อาจที่จะบำบัดได้

1.3 ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงโดยทั่วไปไม่เป็นข้อแก้ตัวให้พ้นความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาได้ อันนี้ถือได้ว่าเป็นหลักที่ต่อเนื่องมาจากหลักในเรื่องเจตนา นั่นคือ บุคคลจะมีความรับผิดชอบทางอาญาได้ก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา แต่ถ้าหากบุคคลได้กระทำการอันที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด โดยสำคัญผิดคิดว่าตนเองมีอำนาจกระทำ ได้โดยชอบและไม่ประมาทในการที่สำคัญผิดนั้นแล้ว จะถือว่าบุคคลนั้นมีเจตนาที่จะละเมิดกฎหมายมิได้ แต่ในเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาเป็นหลักที่ยกเว้นหลักในเรื่องเจตนาในข้อนี้เป็นความเห็นของ Professor Colin Howard ได้เสนอไว้ในหนังสือ Strict Responsibility อันเป็นการขยายความคิดของ Professor Francis B. Sayre ในกรณีที่ทำนได้เสนอให้จำเลยซึ่งถูกฟ้องว่ากระทำผิดตามบทบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา สามารถนำสืบให้ตนเองหลุดพ้นความรับผิดชอบได้ ในกรณีที่ตนเองได้ก่อให้เกิดการละเมิดบทบัญญัติดังกล่าวโดยสุจริตคิดว่าการกระทำของตนเองนั้นไม่ผิดกฎหมาย

1.4 ต้องมีการกระทำความผิด (Actus = Act, Reus = Wrong) คือ เป็นความรับผิดชอบที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำ แต่บางทีไม่มีการกระทำที่ต้องรับผิดชอบด้วย เช่น กรณีความรับผิดชอบทางอาญาอันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น ความหมายของหลักเกณฑ์นี้ คือ ต้องมีการกระทำอันกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด (Actus Reus) ซึ่งในกรณีนี้ หากว่าไม่มีการกระทำก็ไม่มีทางที่จะมีความรับผิดชอบเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ เพราะบทบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดไว้ แต่กันในเรื่องเจตนาที่จะกระทำผิดและประมาทออกไป จึงเหลือเฉพาะองค์ประกอบที่การกระทำทางกายภาพเท่านั้น ถ้าหากไม่มีการกระทำก็ไม่มีความรับผิดชอบเกิดขึ้นดังกล่าว ทั้งนี้ ในการกระทำดังกล่าว แม้จะไม่มีเจตนาประสงค์ต่อผลก็ต้องรับผิดชอบ แล้วผู้กระทำยังต้องรู้สำนึกในการกระทำของตนด้วย ทั้งนี้ เพราะถ้าหากไม่รู้สำนึกในการกระทำของตนแล้วจะถือว่ามีการกระทำไม่ได้และย่อมถือได้ว่าไม่มีความรับผิดชอบในบทบัญญัติที่ไม่ต้องการเจตนาด้วย

ดังนั้น หลักความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาในกฎหมายไทยโบราณ เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลของการรักษาความสงบและมั่นคงของรัฐมากกว่าเป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมดังกล่าวมาแล้ว การกระทำที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบแม้ไม่มีเจตนา จัดเป็นการกระทำที่กระทบต่อความรู้สึกทางศีลธรรมอย่างหนึ่ง แต่เป็นไปในทางอ้อมมองเห็นได้ชัดเจน

2. วิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับเจตนาในความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มีโทษทางอาญา พบว่า บทบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่

ต้องการเจตนาในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา นั้น มักจะไม่ระบุไว้ถึงองค์ประกอบในทางจิตใจ ในส่วนที่ผิด (Fault) (Williams, 1973) แต่จะบัญญัติไว้เฉพาะองค์ประกอบในส่วนแห่งการกระทำเท่านั้น และในการใช้บทบัญญัติดังกล่าวของศาลก็มักจะตีความให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบแม้ไม่มีเจตนา ดังนั้น จึงมีปัญหว่าความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา นี้เกิดจากเจตนารมณ์ของฝ่ายนิติบัญญัติในการตรากฎหมายนั้นขึ้นมา หรือเกิดจากการตีความของศาลว่าให้เป็นไปเช่นนั้น เกี่ยวกับกรณีนี้จึงเห็นว่า ศาลมีหน้าที่ตีความกฎหมายที่ออกมาโดยฝ่ายนิติบัญญัติ แต่ไม่มีอำนาจที่จะกำหนดหลักกฎหมายขึ้นมา ยกเว้นไว้แต่เป็นไปเพื่อการอุดช่องว่างแห่งกฎหมาย การ บัญญัติกฎหมายเป็นหน้าที่หลักของฝ่ายนิติบัญญัติ ศาลมีหน้าที่เพียงค้นหาเจตนารมณ์ของฝ่ายนิติบัญญัติเท่าที่ปรากฏถ้อยคำในพระราชบัญญัติหรือกฎหมายต่าง ๆ เท่านั้น ดังนั้น การที่กฎหมายดังกล่าวกำหนดไว้เฉพาะการกระทำที่เป็นผิดแต่ไม่ได้กล่าวถึงว่าต้องมีองค์ประกอบทางจิตใจในส่วนที่ผิด (Fault) ด้วย ศาลจึงถือว่าฝ่ายนิติบัญญัติมีเจตนาที่จะให้ใช้บทบัญญัติดังกล่าวโดยไม่ประสงค์ที่จะให้พิจารณาองค์ประกอบทางจิตใจและให้เป็นความรับผิดชอบที่เคร่งครัด (Strict Liability) (Howard, 1963) ดังนั้น จึงถือได้ ว่า หลักความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา นานาเกิดจากเจตนารมณ์ของฝ่ายนิติบัญญัติ แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีข้อโต้แย้งว่า หลักความรับผิดชอบที่ไม่ต้องการเจตนาทางอาญานี้จะเกิดจากการตีความของศาล โดยยึดเอาการจำกัดเนื้อหาของกฎหมายตามความหมายที่แท้จริงของถ้อยคำที่ปรากฏในกฎหมายนั้น ๆ คือ เป็นการตีความอย่างเคร่งครัดตามตัวอักษรนั่นเอง คือ ถือเอาเฉพาะการกระทำที่กฎหมายบัญญัติห้ามนั่นเอง จึงเกิดหลักความรับผิดชอบเด็ดขาดขึ้น และสำหรับข้อนี้มีเหตุผลสนับสนุน คือปกติแล้วในการบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญาออกมาใช้บังคับนั้น เป็นการไม่สะดวกที่จะสอดแทรกหลักเกณฑ์ทั่วไปและข้อยกเว้นต่าง ๆ ลงไว้ในกฎหมายดังกล่าวได้ทั้งหมด ดังนั้น จึงน่าที่จะสันนิษฐานได้ว่า ความจริงแล้วฝ่ายนิติบัญญัติมีความประสงค์จะให้ศาลใช้หลักทั่วไปทางอาญาเกี่ยวกับเรื่องเจตนากระทำผิด (Mens Rea) กับบทบัญญัติดังกล่าวอยู่แล้ว แต่ศาลกลับใช้การตีความของตนแปลกฎหมายอย่างเคร่งครัดตามตัวอักษร ทำให้เกิดหลักความรับผิดชอบเด็ดขาดขึ้นมาดังกล่าว สำหรับในทัศนะของผู้วิจัยเองนั้น เห็นด้วยกับความเห็นฝ่ายหลังนี้ และเป็นการตีความที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบเด็ดขาดของศาล ในลักษณะของการตีความตามทฤษฎีภาวะวิสัย (Objective Theory) ด้วย ในแง่ของการตีความกฎหมายให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมที่เป็นอยู่ และข้อเท็จจริงที่ปรากฏนั้นคือเพื่อแก้ปัญหาในความยากลำบากในการสืบถึงเจตนาของผู้กระทำผิด ประกอบการพิจารณาเฉพาะการกระทำล้วน ๆ ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายนั่นเอง

การลงโทษต่อการกระทำผิดทางอาญาที่ถือเป็นหลักกันมานั้น หมายถึง การแสดงออกของการไม่เห็นด้วยต่อการกระทำดังกล่าวของสังคม (Adenaes, 1921) โดยมุ่งที่

จะรักษาความสงบเรียบร้อยและกฎเกณฑ์ของสังคมไว้ จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด จะเห็นว่าโทษที่ใช้บังคับแก่บทบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา นั้นมีได้ตั้งแต่โทษปรับไปจนถึงโทษจำคุกอย่างสูงหรืออาจถึงขั้นประหารชีวิต ดังเช่น มาตรา 213 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของราชอาณาจักรไทย ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าไม่เป็นการยุติธรรมที่เดียวหากจะต้องปล่อยให้บุคคลต้องมีความรับผิดชอบโดยเด็ดขาดและต้องรับโทษในอัตราที่สูง โดยที่ผู้กระทำไม่มีโอกาสจะแก้ตัวในแง่ของความไม่มีเจตนาชั่วร้ายที่จะก่อให้เกิดผลที่ละเมิดกฎหมายดังกล่าวได้ ดังนั้น จากพัฒนาการของบทบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาที่ผ่านมาจึงปรากฏความพยายามที่จะแบ่งแยกบทบัญญัติความรับผิดชอบดังกล่าวออกเป็น 2 ชนิด โดยแบ่งชนิดตามความหนัก เบาของอัตราโทษ เพื่อที่จะผ่อนคลายหลักความรับผิดชอบโดยเด็ดขาดนี้ลงเพื่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้นในการใช้หลักความรับผิดชอบดังกล่าว

3. แนวทางที่เป็นมาตรการที่เหมาะสมเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา พบว่า หลักความรับผิดชอบที่ไม่ต้องการเจตนา มีประโยชน์และจำเป็นต้องมีหลักดังกล่าว แม้ว่าหลักดังกล่าวนี้จะขัดกับหลักความรับผิดชอบโดยทั่วไปก็ตาม แต่ยังสามารถนำมาใช้ได้ และคงมีปัญหาในเรื่องการจำกัดขอบเขตของการนำมาใช้เท่านั้น ซึ่งนักนิติศาสตร์เหล่านี้เห็นว่า หลักความรับผิดชอบที่ไม่ต้องการเจตนา มีประโยชน์หรือคุณค่าดังต่อไปนี้ กล่าวคือ 1. เป็นการตัดปัญหาความยากลำบากในการพิสูจน์เจตนาในการกระทำผิดบางอย่าง ซึ่งเป็นการยากลำบากในการที่จะเอาผิดกับผู้กระทำ ในการสืบให้เห็นถึงสถานภาพทางจิตใจของผู้กระทำผิด ทั้งนี้ เพราะโดยสภาพแห่งความผิดนั้นเองมีความสลับซับซ้อน และถ้าไม่มีการควบคุมด้วยมาตรการที่เหมาะสมทางกฎหมาย อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมได้ 2. ทำให้การดำเนินคดีเป็นไปโดยรวดเร็วและสะดวก ทั้งนี้ เพราะไม่มีปัญหาในการนำสืบเจตนา พิสูจน์เพียงแต่ว่ามี การกระทำที่เป็น การกระทำของจำเลยและผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของจำเลย หรือจำเลยเป็นผู้ต้องรับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนด 3. ทำให้รัฐสามารถออกกฎหมายในทางคุ้มครองสวัสดิภาพของสังคมได้กว้างขวางยิ่งขึ้น แทนที่จะยึดติดอยู่กับการกระทำผิดในทางอาญาจะต้องขึ้นอยู่กับ การกระทำที่น่าตำหนิด้วยการพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบทางจิตใจเป็นสำคัญ จัดว่าเป็นการปรับปรุงกฎหมายให้เหมาะสมตามเงื่อนไขและสภาพของสังคมนั้น ๆ โดยมีหลักการแห่งการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมอันเป็นหลักใหญ่ในทางกฎหมายอาญาหนุนอยู่แล้ว

วิเคราะห์ข้อเสนอของศาสตราจารย์ Jerome Hall ซึ่งเสนอให้ตัดความรับผิดชอบนี้ออกไปจากกฎหมายอาญา Prof. Hall ได้เสนอความเห็นของท่านในหนังสือ General

Principles of Criminal law โดยได้ทำการแยกแยะให้เห็นถึงความแตกต่างของความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนากับความรับผิดชอบทางอาญาที่ต้องการเจตนาโดยทั่วไป ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะของความผิดอาญาที่แท้จริง และการที่ศาลตีความให้เกิดความรับผิดชอบโดยเด็ดขาด โดยไม่พิจารณาถึงเจตนา นั้น ก่อให้เกิดความยุ่งยากและ ปัญหาในการตีความ และ ปัญหาในทางทฤษฎีกฎหมายอาญา และก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมในการที่บุคคลซึ่งกระทำการโดยสุจริตใช้ความระมัดระวัง

วิเคราะห์ข้อเสนอของศาสตราจารย์ Colin Howard ซึ่งให้อำนาจความสำคัญผิดเป็นข้อแก้ตัวในการที่จะปฏิเสธความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาได้ ในบทบัญญัติความผิดเด็ดขาดนั้นความสำคัญผิดอาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ ถ้าหากตั้งอยู่บนพื้นฐานของความมีเหตุผล (Reasonable mistake of fact) แต่อย่างไรก็ดี ศาลก็ไม่ได้วางหลักลงไปแน่ชัดว่าแค่ไหน เพียงไร จึงจะเรียกว่าเป็นการมีเหตุผลที่จะทำให้เกิดความสำคัญผิดเช่นนั้น ซึ่งเกี่ยวกับปัญหานี้ Prof. Howard ได้เสนอความเห็นของท่านซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป สำหรับปัญหาประการแรกนั้น ได้แก่ ปัญหาที่ว่าข้อต่อสู้ในเรื่องความสำคัญผิดในความผิดที่ไม่ต้องการเจตนากับความผิดอาญาโดยทั่วไปนั้นแตกต่างกันอย่างไร เกี่ยวกับปัญหานี้ ศาสตราจารย์ Howard ได้ชี้ให้เห็นว่า ข้อต่อสู้ในเรื่องความสำคัญผิดโดยทั่วไปนั้น จำเลยเพียงแต่กล่าวอ้างขึ้นมาเท่านั้น ไม่ต้องนำสืบ แต่เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะพิสูจน์ว่าจำเลยมิได้สำคัญผิดจริง แต่ ในความผิดที่ไม่ต้องการเจตนา นั้น เป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะแสดงให้เห็นว่า ตนมีเหตุผลพอเพียงในการก่อให้เกิดความสำคัญผิดในการกระทำเช่นนั้น และ สำหรับปัญหาเกี่ยวกับที่ว่าความผิดเด็ดขาดเป็นเรื่องไม่ต้องการองค์ประกอบทางจิตใจในระดับปกติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำในกฎหมายอาญา พื้นฐานระบบกฎหมายของยุโรปเป็นระบบประมวลกฎหมายทางประวัติศาสตร์ ได้รับอิทธิพลมาโดยตรงจากระบบกฎหมายของโรมัน ในด้านกฎหมายอาญาเกี่ยวกับหลักการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาก็มีความเป็นมาเช่นเดียวกันกับระบบกฎหมายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาที่กล่าวมาแล้ว นั่นคือ ได้รับอิทธิพลมาจากหลักเกณฑ์ทางศีลธรรมของศาสนาคริสต์ในสมัยกลาง นั่นคือ ความรับผิดชอบทางอาญาจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยมีเจตนาชั่วร้าย และหลักการนี้ยึดถือเป็นหลักใหญ่ของกฎหมายอาญาตลอดมา กระทั่งตอนต้นศตวรรษที่ 19 อันเป็นยุคที่ความคิดในทางปรัชญาแบบวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ในแง่ของธรรมชาติของพฤติกรรมในทางอาญา (criminal conduct) นั้น ไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงข้อสรุปที่ว่า หลักความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability) ไม่อาจ

นำเข้ามาใช้ในขอบเขตของกฎหมายอาญาได้ จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วและวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญาก็คือ การรักษาความสงบในสังคม ดังนั้น หลักความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาจึงได้รับการยอมรับ นำมาใช้อยู่จวบจนปัจจุบัน แม้ว่าจะเบี่ยงเบนออกไปจากหลักความรับผิดชอบทางอาญาแต่ดั้งเดิมก็ตาม ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าขอบเขตการนำเอาหลักเกณฑ์นี้มาใช้ควรจะเป็นอย่างไร ซึ่งจะได้อีกกล่าวถึงต่อไปในบทที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้นหลักความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาในสมัยแรกเริ่มและในสมัยปัจจุบันมีความแตกต่างกันกล่าวคือ ในสมัยแรกความคิดในเรื่องกฎหมายกับศีลธรรมยังแยกกันไม่ออก การกระทำความผิดอาญาก็เท่ากับเป็นการละเมิดกฎแห่งศีลธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดอยู่ในตัวของมันอยู่แล้ว ดังนั้น ในการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาแก่ผู้กระทำ จึงไม่ให้ความสนใจกับองค์ประกอบทางจิตใญ่มากนัก หากแต่เน้นการกระทำแทน แต่ความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาในสมัยปัจจุบัน เป็นกรณีที่เกิดขึ้นจากความจำเป็นของสังคม ในการใช้มาตรการทางอาญาในการรักษาความสงบในสังคมที่มีความสลับซับซ้อนไว้ให้ได้ ซึ่งเป็นการเบี่ยงเบนออกจากหลักความรับผิดชอบทางอาญา หลักซึ่งต้องการเจตนา ซึ่งมีรากฐานมาจากกฎหมายทางศีลธรรมและเป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลมาสู่การคุ้มครองผลประโยชน์ของสาธารณชนโดยรวมและประกอบกับเหตุผลอื่นๆ

2. วิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับเจตนาในความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มีโทษทางอาญา การพิจารณาว่าความผิดในกฎหมายใดเป็นความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาโดยทั่วไปแล้วบทบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา นั้น มักจะไม่แสดงไว้ชัดเจนว่าไม่ต้องมีเจตนาที่ต้องรับผิดชอบ แต่จะกำหนดไว้เฉพาะว่าการกระทำอย่างไรบ้างที่กฎหมายห้าม และถ้าหากมีการละเมิดหรือฝ่าฝืนแล้วต้องรับผิดชอบ และศาลก็มักจะตีความบทบัญญัติดังกล่าวไปในทางที่ว่าจำเลยต้องรับแม้กระทำไปโดยไม่มีเจตนา ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีบทบัญญัติที่มีลักษณะเช่นว่านี้อยู่ไม่น้อยถูกต้องความในการกำหนดความรับผิดชอบโดยพิจารณาถึงเจตนาที่ก่อให้เกิดการกระทำอันเป็นผิดด้วย แม้ว่าจะมีหลักเกณฑ์ในการสังเกตถึงลักษณะของบทบัญญัติความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาก็ตาม ก็ยังนับว่ามีความสับสนไม่น้อยในการพิจารณาว่ากฎหมายใดเป็นความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา ซึ่งเป็นปัญหาที่กฎหมายอาญาของราชอาณาจักรไทยเคยประสบมาแล้ว ในขณะที่รับเอาหลักความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาจากระบบกฎหมายของอังกฤษและสหรัฐอเมริกามาใช้ตอนแรก ๆ ปัจจุบันจึงได้แก้ปัญหาดังกล่าวนี้โดยกำหนดลงไปในมาตรา 59 ว่าการจะต้องรับผิดชอบโดยไม่มีเจตนา นั้นกฎหมายต้องบัญญัติไว้ชัดแจ้ง เป็นต้น สำหรับในกลุ่มประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายนั้น ก็มักจะปรากฏบทบัญญัติความรับผิดชอบดังกล่าวใน

กฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติกำหนดโทษทางอาญา ซึ่งมีระบุไว้ ถือเป็นหลักอย่างนี้ชัดแจ้งว่าให้ต้องรับผิดชอบแต่ไม่มีเจตนา

3. แนวทางที่เป็นมาตรการที่เหมาะสมเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา ในกรณีของความผิดที่ไม่มีเจตนาเป็นความผิดเพราะกฎหมายห้าม ซึ่งเป็นเรื่องของกฎหมายเทคนิค เพราะฉะนั้น บุคคลอาจกระทำผิดโดยไม่รู้ตัวว่ามีบทบัญญัตินั้นอยู่ เพราะฉะนั้น ความไม่รู้ข้อกฎหมายจริงๆ อย่างมีเหตุผลน่าจะใช้แก้ตัวให้พ้นความรับผิดชอบได้ ซึ่งถ้าหากมีการจำกัดขอบเขตของการบัญญัติหลักความรับผิดชอบที่ไม่ต้องการเจตนาในขอบเขต ประการที่กล่าวมานี้แล้ว ก็น่าจะไม่มีข้อโต้แย้งในเรื่องนี้ให้เห็นอีก และประการสำคัญ คือ บทบัญญัติดังกล่าวจักต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดแจ้งถึงการกำหนดความรับผิดชอบที่ไม่ต้องการเจตนาดังกล่าว และถ้าหากบทบัญญัติไม่แสดงไว้ชัดแจ้งว่าต้องรับผิดชอบแต่ไม่มีเจตนา ศาลย่อมไม่ถูกจำกัดให้นำหลักทั่วไปในเรื่องเจตนา มาปรับใช้ในการตีความกฎหมายดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า บทบัญญัติเช่นนี้เป็น การบัญญัติถึงการกระทำให้เป็นผิดในกรณีพิเศษเฉพาะออกไปจากความผิดทางอาญาโดยทั่วไป และผู้ที่เกี่ยวข้องในกรณีดังกล่าว เช่น ผู้ประกอบกิจการตามที่กฎหมายบัญญัติย่อมจะทราบดีว่า กรณีไหนตนอาจต้องมีความรับผิดชอบและต้องรับโทษและเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติเช่นว่านั้น และจัดให้มีความระมัดระวังอย่างสูง เพื่อหลีกเลี่ยงการฝ่าฝืนดังกล่าวอยู่แล้ว จักเป็นมาตรการในทางป้องกันไว้ก่อน แต่ถ้าความผิดเกิดขึ้นแล้ว แม้จะใช้ความระมัดระวังอย่างสูงก็ต้องรับโทษอยู่ดี เพราะเป็นการลงโทษโดยอาศัยผลที่เกิดขึ้นและการปฏิเสธไม่ยอมรับทั้งเรื่องความไม่มีเจตนาเป็นเรื่องมาทีหลังโดยกฎหมายกำหนดให้เป็นเช่นนั้น ดังนั้น จึงเป็นคนละส่วนกัน กรณีที่ความผิดซึ่งไม่ต้องการเจตนาจะไม่มีผลยับยั้งเลยดังที่ฝ่ายที่มีความเห็นคัดค้านอ้างมาแต่ต้นนั้น ต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำไม่อาจทราบได้ว่ามีบทบัญญัติดังกล่าวอยู่ด้วยจึงจะทำให้กฎหมายดังกล่าวปราศจากผลในการยับยั้ง และเมื่อผู้ใช้ความระมัดระวังอย่างสูงแล้วยังเกิดการฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวขึ้น และถูกลงโทษ ผู้ประกอบกิจการชนิดเดียวกันรายอื่นก็ต้องยิ่งเพิ่มความระมัดระวังเพื่อหลีกเลี่ยงผลดังกล่าว และนั่นก็คือ ความสำเร็จของผลในการยับยั้งของบทบัญญัติดังกล่าว

องค์ความรู้จากการวิจัย

ความผิดตามกฎหมายอาญาที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยไม่ต้องเจตนาซึ่งปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้ เกิดจากความจำเป็นในการนำเอามาตรการทางกฎหมายอาญามาใช้กับปัญหาของการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณชนโดยส่วนรวม โดยเริ่มแรกมีพื้นฐานมาจากความรับผิดชอบเพื่อละเมิดในทางแพ่งเกี่ยวกับการระมัดระวังมิให้เกิดผลตามที่

กฎหมายบัญญัติขึ้น ต่อมาหลักนี้ได้ขยายไปสู่ความผิดอื่น ๆ ซึ่งได้เกิดขึ้นโดยเหตุผลทางเทคนิคในการรักษาความสงบในสังคม และในระยะแรกเริ่ม มีการตีความหลักความรับผิดนี้อย่างเคร่งครัดและก่อให้เกิดความรับผิดอย่างเด็ดขาดแก่ผู้ฝ่าฝืนทำให้เกิดการโต้แย้งทางความคิดเกี่ยวกับหลักความรับผิดนี้ และต่อมาหลักความรับผิดนี้ได้ผ่อนคลายลง และยอมรับถึงข้อต่อสู้ต่าง ๆ ในการแก้ตัวให้พ้นความรับผิดนี้ และมีการเปลี่ยนแปลงหลายประการที่เกิดขึ้นกับบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดนี้ในประการที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้น เช่น ในรูปแบบของการกำหนดโทษที่เหมาะสม ความไม่ขัดต่อหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ การนำเอาหลักความรับผิดทั่วไปในเรื่องเจตนาเข้ามาใช้ในการตีความบทบัญญัติดังกล่าวเท่าที่สภาพแห่งบทบัญญัติจะอำนวยให้ได้

ข้อเสนอแนะ

ในทัศนะของผู้วิจัยเอง เห็นด้วยกับการนำเอาหลักความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาเข้ามาใช้ในกฎหมายอาญา และไม่เห็นด้วยกับการปฏิเสธหลักความรับผิดนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาในกฎหมายของราชอาณาจักรไทย

1. ควรที่จะจำกัดขอบเขตความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาอยู่ในเฉพาะกรณีของการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่สาธารณชนโดยส่วนรวม
2. ในแง่ของการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการวางกฎระเบียบของสังคม (Social Order) หรือนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในทางการปกครอง ไม่ควรนำเอาหลักความรับผิดที่ไม่ต้องการเจตนาเข้ามาใช้เป็นสภาพบังคับเพื่อให้เกิดการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายนั้น ๆ
3. ความรับผิดทางอาญาอันเกิดจากการกระทำของตัวแทน (Vicarious Liability) ควรจะจำกัดโทษที่จะลงเพียงแค่ระดับไม่เกินโทษปรับ เพราะผู้ต้องรับผิดไม่มีส่วนผิดทั้งด้านจิตใจและการกระทำ
4. เนื่องจากการกำหนดความรับผิดในทางอาญาแก่บุคคล โดยพิจารณาองค์ประกอบทางจิตใจเป็นหลักทั่วไปของการกำหนดความรับผิดในทางอาญา ดังนั้น ความผิดที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาในบางมาตรา
5. ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องกำหนดโทษสูงถึงจำคุก ในบทบัญญัติความผิดที่ไม่ต้องการเจตนาเพื่อเพิ่มผลขังในการยับยั้งการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สาธารณะโดยส่วนรวม ก็ควรที่จะให้จำเลยสามารถพิสูจน์แสดงต่อศาลว่าตนเองมิได้กระทำความผิดตามที่โจทก์กล่าวหา (Shift The Burden of Proof to The Accused)

7. ในสภาพของสังคมปัจจุบัน บทบัญญัติความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา นอกเหนือจากความผิดที่เกี่ยวกับสวัสดิภาพและความปลอดภัยของประชาชน (Public Welfare offences) ก็ควรที่จะเน้นหนักไปในเรื่องเกี่ยวกับความผิดทางเศรษฐกิจ ในการกระทำที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์สภาพสิ่งแวดล้อม กฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายเกี่ยวกับการเงินและธนาคารเอกชน กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการผูกขาด ตัดตอน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินติ้ง ประเทศไทย.
- โกเมศ ขวัญเมือง. (2550). *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- จิตติ ดิงศภักดิ์. (2521). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาคที่ 1 ตอน 1* (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 6). พระนคร: สำนักอบรมกฎหมายเนติบัณฑิตยสภา.
- Adenaes, J. (1921). The future of criminal law. 3. Criminal Law review. 21(1), 1-16
- General, H. (1966). *Principles of Criminal Law* (2nd ed). Indiana: The Bobb-Merill Company Inc.
- Hall, J. (1960). *General Principles of Criminal Law* (2nd ed). Indiana: The Bobb-Merill Company Inc.
- Howard, C. (1963). *Strict responsibility*. London: Sweet & Maxwell.
- Williamm, G. (1961). *Criminal Law the General Fart* (2nd ed). London: Steven and son.